

Markirane planinske poti dobivajo vse večji pomen

Planinski portret Toneta Tomšeta

✍ Slavica Tovšak

Tone Tomše, likovni tehnik in poklicni restavrator, je v planinskih krogih znan kot dolgoletni uspešni predsednik Komisije za pota. S problemi markiranja se ukvarja že od leta 1984, ko je opravil prvi tečaj za markaciste. Sam pravi, da je bil to življenjski izziv, saj so ga vedno motile pomanjkljivo označene planinske poti. Vendar ne riše samo markacij, temveč se ukvarja tudi s slikarstvom. Čopič je torej njegov stalni življenjski spremljevalec.

Delo v Komisiji za pota vam je nekako v krvi, kot se temu reče. Koliko časa pravzaprav že delujete na tem področju in kakšne so vaše druge družbene obveznosti?

Z delom v Komisiji za planinske poti sem pričel leta 1984, ko sem v Domu pod Storžičem opravil tečaj za markacista. Istega leta sem se udeležil tudi prvega seminarja za inštruktorje markaciste, ki je bil v Valvasorjevem domu pod Stolom s praktičnim delom na Ajdnu. Leta 1990 sem postal načelnik komisije, kar opravljam še danes. Poleg tega, da vodim Komisijo za planinske poti, sem aktiven tudi v Planinskem društvu Radovljica, kjer trenutno opravljam funkcijo gospodarja društva in načelnika odseka za planinske poti, sem pa tudi podpredsednik društva.

Odnos do urejenih in markiranih pohodniških poti se je v zadnjih letih močno spremenil. Kaj vse je vplivalo na to?

Markirane planinske poti dobivajo vse večji pomen tako pri nas kot v ostalih alpskih državah, in to zaradi različnih dejavnikov. Pri nas je vsekakor najpomembnejša nova družbena ureditev, ki na prvo mesto postavlja privatno lastnino, in z vidika tega je hoja kjer koli vse manj dopustna kljub zakonski osnovi

✎ Vladimir Habjan

o prostem gibanju na terenu. Drugi pomemben vidik je, da prosti čas, ki nam je na voljo, preživljamo vse bolj aktivno, in tu sta poleg drugih aktivnosti hoja in pohodništvo v zdravem naravnem okolju vse pomembnejša. Vse večja ekološka osveščenost sili ljudi, da uporabljajo urejene in označene poti, saj s tem ohranjajo znaten del ostale narave. Tudi varnostni vidik je precej pomemben, saj je vse več takih, ki jim urejena in označena pot nudi garancijo, da bodo na terenu, ki jim ni poznan, dosegli cilj, ki so si ga zastavili doma.

Zakon o planinskih poteh nekako ne more zaživeti. Kje so po vaši oceni vzroki za odklonilno stališče do zakona v parlamentarnih klopek in kakšen je odnos do predloga zakona v planinskih vrstah?

Zakon o planinskih poteh, ki je bil prvič vložен v državni zbor že leta 2002, je pač izpostavljen vsem tem dilemam. Vsekakor ni lahko vse problematike, ki je nastala v stoletju in več,

kar obstaja organizirano planinstvo, na hitro urediti z zakonom. Država se zaveda pomena planinstva tako z rekreacijskega kot turističnega vidika in zato je v pripravo osnutka zakona vključila vsa pristojna ministrstva. Največ težav povzroča prav legalizacija planinskih poti glede na to, da mora upoštevati pravice lastnikov, a hkrati tudi v bodoče uporabnikom poti zagotoviti nemoten prehod. Seveda so tu poleg lastnikov potrebne tudi uskladitve interesov ostalih uporabnikov prostora, kot so gozdarji, lovci, pašne skupnosti. Doreči je treba status evidence planinskih poti, potek usposabljanja markacistov, odpravljanje posledic na poteh zaradi vplivov hoje in podobno. Kljub precejšnjemu številu odprtih vprašanj zakon dobiva dokončno obliko. Najpomembnejše bo vsekakor, da bo z njegovim sprejetjem posredno zaščitena Knafelčeva markacija, kar je bila in je še vedno želja vseh planincev. Ta oznaka je skozi desetletja postala ne samo oznaka za označevanje planinskih poti, pač pa neke vrste simbol slovenskega alpskega prostora.

Na terenu se planinska društva srečujejo z raznovrstnimi problemi pri vzdrževanju planinskih poti in predvsem v zadnjih letih je bilo nekaj težav prav zaradi lastnikov. To ponavadi niso domačini, ki so planince večinoma vzeli za svoje stalne obiskovalce, pač pa predvsem novi lastniki določenih zemljišč, ki teh kontaktov in navad še niso usvojili. Zato večina planinskih društev podpira prizadevanja za sprejem tega zakona, ki bi rešil marsikatero dilemo.

Znano je stališče vaše komisije in sploh PZS o tem, da ni potrebe po odpiranju novih planinskih poti. Ali je to prava usmeritev, če jo po drugi strani povežemo z željo po razvoju planinstva v Sloveniji v najširšem smislu?

Sklep glavnega odbora PZS izpred skoraj dveh desetletij je bil, naj novih poti ne bi odpirali, kar naj bi veljalo predvsem za visokogorje. Tudi danes komisija zagovarja mnenje, da je poti, ki vodijo do planinskih koč, vrhov in drugih naravnih in kulturnih znamenitosti, dovolj in dejansko ni potrebe, da bi odpirali nove. Seveda pa se zavedamo, da je vse, kar se dogaja v prostoru, živa stvar. Tako je samoumevno, da če se zgradi nova planinska koča, je do nje treba zgraditi ali pa vsaj označiti tudi poti. Naravne sile nam lahko popolnoma uničijo del poti ali celo vso

pot kot npr. leta 2004 na Slemenu pod Skuto, in je zato potrebna predstavitev ali celo nadelava nove poti. Zaradi potreb izrabe zemljišča za kmetijske namene ali gradenj avtocest smo vse večkrat prisiljeni najti nadomestno traso. V vseh naštetih primerih seveda ne moremo trmasto vztrajati pri sprejetem sklepu. Zavzemamo se tudi, da bi z najrazličnejšo ponudbo raznih poti in organiziranjem izletov po vsej Sloveniji razbremenili predvsem v času glavne planinske sezone skrajno preobremenjeni predel Triglava in ostalih modnih vrhov. Vsekakor pa bomo tudi v bodoče nasprotovali odpiranju novih poti, kjer ni tehtnih argumentov za to, saj je prav, da nekaj predelov gorskega sveta ostane v najprvo-bitnejši naravni obliki.

Kako poteka izobraževalni sistem markacistov, kako so usposobljeni in kako je dejavnost financirana?

Usposabljanje markacistov in inštruktorjev markacistov poteka po programih, ki jih je potrdil in sprejel Strokovni svet za šport pri Vladi Republike Slovenije. Seveda nad izvajanjem bedi tudi Komisija za vzgojo in izobraževanje PZS kot krovna komisija za področje usposabljanj v okviru Planinske zveze. Programa sta financirana iz sredstev ministrstva za šolstvo in šport in v letošnjem letu tudi iz evropskih socialnih skladov. Seveda morajo še vedno več kot polovico sredstev zagotoviti sama planinska društva. Glede na dodeljena sredstva v prejšnjih letih in na možnosti, ki jih lahko inštruktorji kot prostovoljci vložijo v izobraževanje in pripravo učnih gradiv, mislim, da so vsi, ki uspešno opravijo tečaj, za tako delo dokaj dobro usposobljeni. Če na hitro opravimo analizo stanja na terenu pred organiziranimi tečaji (od leta 1984) in danes, je opazen znaten napredek.

Po kakšnih kriterijih načrtujete vsakoletne akcije v okviru PZS in kdo je vključen v obnovo planinskih poti?

Akcije za popravilo poti načrtujemo na podlagi sprejetih sporočil planinskih društev, vodnikov PZS, gorskih vodnikov, gorskih reševalcev in ostalih uporabnikov naših poti. Ob zaključku sezone imamo sestanek, na katerem analiziramo izvedena dela na poteh in obenem sprejemamo in potrjujemo plane za naslednjo

sezono. Prednost pri obnovi imajo poti, ki so poškodovane do te mere, da so nevarne za varno hojo. Upošteevamo tudi obiskovanost in stopnjo težavnosti glede na vgrajena varovala. Približno 60 % sredstev za obnovo take poti dobimo od ministrstva za šolstvo in šport ter športne fundacije, ostalo pa prispevajo planinska društva, ki skrbijo za določeno pot. Ob tem velja omeniti prispevek slovenske vojske, saj nam vsako leto brezplačno s pomočjo helikopterjev znosi ves potreben material in strojno opremo na delovišča in obenem odpelje vse, kar na goro ne sodi. Namenska finančna sredstva pa nam zaenkrat zagotavlja država le za zavarovane visokogorske poti. Seveda si prizadevamo, da bi dobili sredstva tudi za vzdrževanje sredogorskih in nižinskih poti, a žal tu, vsaj zaenkrat, ne beležimo posebnih uspehov.

V vrstah PZS je bilo pred letom ali dvema veliko hude krvi zaradi Vie Alpine. Lahko to komentirate?

Mednarodna pot Via Alpina, ki povezuje osem evropskih držav alpskega loka, je v planinskih vrstah res povzročila nekaj razburjenja. Že samo ime je imelo negativen predznak, predvsem na področju Primorske in predelov, ki so bili nekoč pod Italijo. Vendar ime izvira iz latinščine, kjer pomeni alpska pot. Namen te poti je predvsem popularizacija popotništva tudi pri nas. Ob tem se moramo zavedati, da tudi ideja profesorja Šumljaka o Slovenski planinski poti na začetku ni bila sprejeta z navdušenjem. Danes pa ima številne posnemovalce tako pri nas kot v ostali Evropi. Podobno se je dogajalo z evropskima pešpotema E6 in E7. Seveda vsaka taka pot lahko živi le, če se v osnovni projekt vključijo vsi, ki jo lahko na kakršen koli način naredijo privlačno in zanimivo. Komisija za planinske poti je skupaj s predstavniki podjetja Pro Plus iz Maribora pripravila gradivo o tej poti za področje Slovenije, ki ga je možno dobiti na spletnih straneh www.via-alpina.org. Seveda bo treba še precej volje in energije, da bo ta pot zaživela tako, kot je zamišljena.

Kako ste kot komisija PZS vključeni v evropohode in druge mednarodne akcije?

Po podpisu Dogovora o ustanovitvi, poslanstvu in nalogah Komisije za evropske pešpote v letu 2000, ki so ga podpisali Zavod za gozdove

Slovenije, Turistična zveza Slovenije, Zveza gozdarskih društev Slovenije in Planinska zveza Slovenije, se je prav slednja obvezala, da bo na področju označevanja evropskih pešpoti in sodelovanja pri mednarodnih aktivnostih delovala z Evropsko popotniško zvezo (EWW). V tem okviru je bil leta 2001 organiziran evropohod, ki je potekal iz 11 mest Evrope preko tridesetih držav do skupnega cilja v Strasbourgu. Podoben pohod bo izveden tudi letos, le v nekoliko drugačni, skrajšani obliki. Pohod je simbolna akcija EWW z namenom združiti pohodnike po pešpoteh Evrope in popularizirati pohodništvo. Več o aktivnostih na evropskih pešpoteh lahko preberete na spletni strani www.era-eww-ferp.org.

Turistična in druga društva uporabljajo različne znake, ki usmerjajo planince in neplanince po poteh. Neredko se njihove označbe prepletajo s planinskimi markacijami. Kako daleč je ideja o zaščiti Knafelčeve markacije?

Glede na številne oznake raznih tematskih poti, ki se predvsem v zadnjih letih pojavljajo v sredogorju in nižinskih predelih, si naša komisija želi, da bi se to sistemsko uredilo. Obhodnice in razne tematske poti poleg planincev označ-

ujejo še Zavod za gozdove, Turistična zveza Slovenije in lokalne turistične organizacije. Ker so tudi Knafelčovo markacijo nekateri pričeli uporabljati le za svoje namene, je bilo vsekakor smiselno razmišljati o nekakšni pravni zaščiti te oznake. Ko smo iskali možnosti v okviru zaščite intelektualne lastnine ali blagovne znamke ter drugih pravnih oblik, smo vedno prišli do dejstva, da je treba za zaščito markacije in ureditev pravnega statusa poti sprejeti ustrezen zakon, ki bi urejal to problematiko. Prav zato je leta 2002 prišlo do vložitve Zakona o planinskih poteh v državni zbor. Mislim, da smo po nekaj letih na pravi poti, da bo do realizacije tega sklepa tudi prišlo in da bo na tem področju vzpostavljen red.

Ali so transverzalne poti v sedanjem času še smiselne in zanimive za planinsko pohodništvo? Koliko registriranih transverzalnih oziroma veznih poti imamo trenutno v Sloveniji?

Transverzalne poti, kot je bil prvotni izraz za današnje obhodnice, imajo vsekakor svoj smisel in pomen. Trenutno jih imamo registriranih 69. Več o njih si lahko preberete na spletni strani <http://www.graph-srv.uni-mb.si/obhodnice/>. Stran, ki je bila postavljena konec leta 2004, je bila do konca leta 2005 obiskana več kot 4.360-krat, kar potrjuje, da so te poti še vedno aktualne. Vsaka vezna, točkovna ali krožna pot s kontrolnimi točkami je zanimiva za obiskovalca določenih predelov, saj lahko tako sami, brez vodiča, obiščejo najzanimivejše točke kraja ali pokrajine. Če ima taka pot še podrobnejši opis v obliki vodnika in priložen zemljevid, je to še boljše. Seveda so vse manj popularne dolge poti, saj se nam časovno ne izide, da bi recimo Slovensko planinsko pot prehodili v enem kosu. Krajše vezne poti ali

krajši odseki daljših poti, ki ti ponudijo najrazličnejše zanimivosti in obenem tudi gostinske usluge, so vsekakor zanimivi tudi v današnjih časih. Seveda je danes bistveno več takih poti namenjenih turistom kot planincem.

Gorski vodniki ne zagovarjajo markiranja in nadelave ter varovanja najtežjih visokogorskih poti. Veliko polemik je bilo npr. v zvezi z obnovo Hanzove poti na Prisojnik. Kaj menite o tem?

Ves čas, kar delam na tem področju, v zraku visi dilema o smiselnosti označevanja planinskih poti in o sporu med nami in gorskimi vodniki. Vendar moram poudariti dve poglavitni dejstvi. Kot prvo so večino današnjih zavarovanih poti določili in tudi nadelali prav gorski vodniki. Kot drugo pa z gorskimi vodniki odlično sodelujemo in nam pri različnih dilemah pri obnovah teh poti pomagajo s svojimi izkušnjami in nasveti. Hanzova pot na Prisojnik ima velik pomen v zgodovini planinstva. Nadelana je bila zaradi krivično postavljene meje z Italijo, nadelal pa jo je eden najbolj poznanih gorskih vodnikov Ivan Vertelj – Hanza. Ko so jo pred leti hoteli nadelati po vzoru vodniških poti, ki jih poznajo npr. v Franciji, se je pokazalo, da vsej planinski javnosti ta pot ogromno pomeni in je bilo enotno mnenje, naj pot ostane taka, kot je. Sedaj je pot v celoti urejena v obliki, kot si jo je zamislil Hanza. Ob tem bi rad poudaril, da je poleg Hanzove poti na Prisojnik pri nas še ogromno poti, ki jih planinci uporabljamo in vzdržujemo in ki so še kako vezane tudi na našo narodno zgodovino, a se tega vse premalo zavedamo.

Vaši načrti za letošnjo planinsko sezono?

Program akcij na zavarovanih poteh za letošnjo sezono smo določili že lansko jesen v Kamniški Bistrici. A glede na informacije, ki pri-

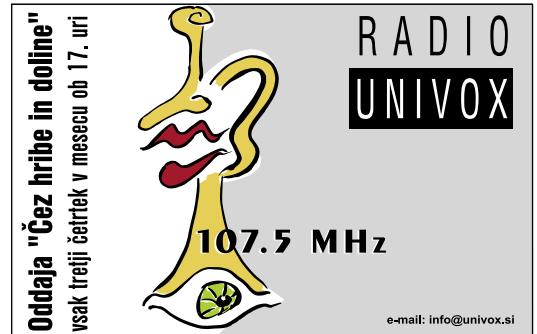

Dragi planinci in planinke,
Radio Ognjišče vas po novem razveseljuje 2x tedensko:

- ob četrtek ob 9.30 z rubriko Vabilo na pot
- ob petkih ob 17.00 prisluhnite oddaji Doživetja narave

Vabljeni k poslušanju!

RADIO OGNJIŠČE

Oddaja "Čez hribe in doline"
vsak tretji četrtek v mesecu ob 17. uri

RADIO UNIVOX

107.5 MHz

e-mail: info@univox.si

hajajo s terena, bomo morali letošnji plan najbrž prilagoditi glede na posledice zime. Tako imamo podatek, da sta močno poškodovani poti na Okrešelj in Kokrsko sedlo. Dokončno sliko bomo dobili, ko bo skopnel sneg, ki ga je predvsem v visokogorju še veliko. Tudi odbori za planinske poti in planinska društva so sprejeli svoje programe za letošnje leto in tudi tu bo treba najbrž opraviti določene korekture.

Morda še besedico ali dve o Planinskem vestniku. Je njegova vsebina takšna, kot ste jo želeli in pričakovali?

Planinski vestnik je v zadnjih letih dobil novo, sodobno obliko in mislim, da je zdaj ta naša najstarejša revija na zglednem evropskem nivoju. Tudi vsebina je taka, da pokriva vse dejavnosti planinstva. Edino pomanjkljivost vidim v tem, da je Planinski vestnik tudi strokovna revija za področje gorskega sveta in

da prav zato mogoče manjka več strokovnih člankov o tem. A to ni pomanjkljivost uredniškega odbora, pač pa predvsem pomanjkanje piscev takih člankov. ◉

ANNA PURNA
KRAKOVSKI NASIP 4
TEL.: (01) 426 34 28

**AKCIJSKE CENE GORE-TEX JAKEN IN VELURJEV DUMO
PRVIČ PRI NAS V PRODAJI ŠVICARSKÉ TURNE VEZI NAXO
TURNI ČEVLJI SCARPA PO LANSKOLETNIH CENAH
PONOVO V PRODAJI ODLIČNE PALICE KOHLA**

**10 % GOTOVINSKI POPLIST
ZA IMETNIKE POTRJEENE PLANINSKE IZKAZNICE.**

VABLJENI!